

**Bernadeta Osiak**

Uniwersytet Gdański  
beniaosiak@gmail.com

**Łukasz Sienkiewicz**

Uniwersytet Gdański  
lukiesen@o2.pl

**Emilia Skowron**

Uniwersytet Gdański  
emiliaskowron05@poczta.fm

**Magdalena Willma**

Uniwersytet Gdański  
magdalena.willma05@gmail.com

## **Biblioteka benedyktyńska w Admont – zarys historii, architektura, zasoby oraz działalność wystawiennicza**

*(The Benedictine Library in Admont – An Outline of Its History, Architecture, Collections, and Exhibition Activities)*

**Słowa kluczowe:** biblioteka benedyktyńska, opactwo Admont, sztuka baroku i oświecenia, Joseph Hueber, muzea klasztorne, bibliotheca universalis

**Abstrakt:** W artykule przedstawiono bibliotekę benedyktyńską, powstałą na przełomie baroku i oświecenia w austriackim miasteczku Admont. Autorzy zastosowali podejście interdyscyplinarne, łącząc perspektywy historii, historii sztuki, architektury, bibliotekoznawstwa i muzealnictwa. Zarysowano dzieje opactwa oraz historię funkcjonującej przy nim biblioteki, akcentując ich znaczenie dla dziedzictwa kulturowego regionu. Znaczną część opracowania poświęcono analizie architektury kompleksu, którego układ przestrzenny i forma artystyczna stanowią kluczowe elementy wpływające na wyjątkowość i rozpoznawalność całej instytucji. Szczegółowo omówiono zarówno strukturę zespołu klasztornego, jak i samą salę biblioteczną. W artykule zwrócono również uwagę na działające w obrębie budynku muzea oraz liczne wystawy, przyczyniające się do popularyzacji wiedzy o historii regionu oraz rozwoju lokalnej kultury. Podkreślono ponadto estetyczne i kulturowe walory opactwa, wyjaśniając, dlaczego biblioteka bywa określana mianem „ósmego cudu świata”, a jej zasoby i oferta cieszą się rosnącym zainteresowaniem. Artykuł powstał w oparciu o metodę analizy i krytyki piśmiennictwa.

**Keywords:** benedictine library, Admont Abbey, baroque and enlightenment art, Josef Hueber, monastic museums, bibliotheca universalis

**Abstract:** The article presents the Benedictine library established at the turn of the Baroque and Enlightenment periods in the Austrian town of Admont. The authors adopt an interdisciplinary approach, combining perspectives from history, art history, architecture, library and information science, and museum studies. The history of the abbey and the library operating within it is outlined,

with emphasis on their significance for the cultural heritage of the region. A substantial part of the study is devoted to an analysis of the architecture of the complex, whose spatial layout and artistic form constitute key elements contributing to the institution's uniqueness and recognizability. Both the structure of the monastic complex and the library hall itself are discussed in detail. The article also draws attention to the museums located within the building and the numerous exhibitions that contribute to the popularization of knowledge about the region's history and to the development of local culture. Furthermore, the aesthetic and cultural values of the abbey are highlighted, explaining why the library is sometimes referred to as the "eighth wonder of the world" and why its collections and offerings enjoy growing interest. The article is based on the method of analysis and critical review of the literature.

## **Wprowadzenie**

Biblioteka benedyktyńska opactwa Admont jest jednym z ciekawszych zachowanych zabytków pogranicza baroku i oświecenia w Europie. Jej bogate wnętrza zachwycają do dzisiaj, a ze zbiorów mogą korzystać także współcześni czytelnicy. Wielkim zainteresowaniem cieszą się również muzea mieszczące się na terenie opactwa. W artykule przybliżona została historia powstania tej zabytkowej księżnicy oraz zaprezentowana jej architektura. Dzięki analizie materiałów źródłowych, w tym także stron internetowych oraz blogów podróżniczych, przedstawiona została sekcja muzealna i wystawy, które są nieodłączną częścią całego opactwa. Uwagę zwrócono również na zbiory książek, które ukazują bogactwo intelektualne zarchiwizowane przez bibliotekarzy. Artykuł powstał w celu przybliżenia warunków austriackiej biblioteki i jej fenomenu, który sprawił, że zyskała ona miano „ósmego cudu świata”.

## **Opactwo w Admont i jego biblioteka**

Biblioteka Benedyktyńska w Admont stanowi jedno z najważniejszych dzieł architektury barokowej na terenie europejskich kompleksów klasztornych. Jest ona częścią opactwa położonego w niewielkim mieście w Styrii, w Austrii. Budynek biblioteki wchodzi w skład rozległego zespołu klasztorного (fot. 1), którego początki sięgają 1074 r., kiedy to arcybiskup Gebhard z Salzburga ufundował klasztor, pierwotnie przeznaczony do edukacji dziewcząt z rodzin szlacheckich. Funkcjonowanie wspólnoty zostało poważnie zakłócone w okresie reformacji oraz w czasie wojen austriacko-tureckich, jednak wraz z nadejściem kontrreformacji klasztor stopniowo odzyskał znaczenie.

Obecnie opactwo funkcjonuje jako rozbudowany ośrodek o zróżnicowanej działalności gospodarczej i kulturalnej, będąc zarazem jednym z największych pracodawców w Górnej Styrii. Prowadzi działalność nie tylko w obszarze kultury, edukacji i turystyki, lecz również w sektorach leśnym, ogrodniczym, drzewnym, energetycznym, winiarskim, gastronomicznym oraz w zakresie zarządzania nieruchomościami.

Największy rozkwit opactwa przypadł na okres baroku, kiedy to wzniesiono monumentalną bibliotekę, dziś uznawaną za jedną z największych i najcenniejszych bibliotek klasztornych na świecie. Mimo że w XIX w. kompleks został poważnie zniszczony przez pożar, jego odbudowa pozwoliła zachować ciągłość życia monastycznego, a samo opactwo do dziś pozostaje ważnym ośrodkiem kulturowym i historycznym regionu.

**Fotografia 1.** Opactwo w Admont. Widok na kościół



**Źródło:** <https://pomyslynawyprawy.pl/biblioteka-w-admont-austria/>.

Kłęska pożaru i kryzys gospodarczy w latach trzydziestych XX w. zmusiły opactwo do sprzedaży wielu skarbów sztuki. Wcześniej naziści rozwiązali klasztor, który po 1946 r. rozpoczął ponownie działalność jako wspólnota benedyktyńska. Niedawno zaś dzięki pracom renowacyjnym przywrócono wspaniały wygląd biblioteki. „W trzech głównych etapach prac w latach 2004–2008 odrestaurowano wszystkie kamienne i metalowe elementy, freski sufitowe, całą dekorację rzeźbiarską i wszystkie drewniane elementy. Cały księgozbiór liczący około 70 tys. książek został oczyszczony i zbadany pod kątem uszkodzeń. Ponad 5 tys.

książek zostało odrestaurowanych. Podczas tej fazy renowacji Biblioteka Opactwa Admont pozostała dostępna dla zwiedzających” [2; zob. szerz. 9].

Sala biblioteczna znajdująca się w Admont to w istocie największa biblioteka klasztorna. Projektowana w duchu oświecenia, wywodzi się z koncepcji artystycznej Mateusza Offnera, którą zrealizował architekt Josef Hueber. Imponuje wieloma walorami architektonicznymi, przez co przez wielu uznawana jest za najpiękniejszą instytucję biblioteczną, określaną „od czasu jej ukończenia w 1776 roku [...] ósmym cudem świata” [12]. Jest to miejsce wyjątkowe, syntezujące sztukę, kulturę oraz religię. Przekazuje metaforyczny boski wymiar rękodziela człowieka oraz podkreśla wartość przekazu literatury w dyskursie katechizmu późnego baroku. To miejsce spajające wizję barokowej architektury, idei klasztoru, muzealnego przekazu średniowiecza oraz nowoczesności [zob. szerz. 1; 6].

W 2018 r. biblioteka wdrożyła nowoczesne narzędzia cyfrowe – zastosowała m.in. promocję internetową oraz zaimplementowała system umożliwiający elektroniczny zakup biletów, reprezentując przy tym model „skarbnicy wiedzy, sztuki i historii współczesnej – osadzonej w barokowym przepychu” [6].

Oferta dla zwiedzających obejmuje elementy wystaw muzealnych, które zostaną omówione w dalszej części tekstu. Zwiedzanie można odbywać samodzielnie, podążając własną trasą, bądź w towarzystwie przewodnika lub korzystając z audioprzewodnika.

Biblioteka w Admont oraz całe opactwo nieustannie się rozwijają, oferując przez cały rok usługi turystom z różnych części świata. Systematycznie unowocześniają swoją ofertę, docierając do coraz szerszego grona osób zainteresowanych książkami, kulturą, sztuką, religią i architekturą.

## **Muzea i wystawy na terenie opactwa**

„Wystawy, naturalnie obecne w muzeach, stanowią formę prezentacji, która od lat stosowana jest także przez biblioteki różnych typów – różnej wielkości, zasobności, nastawionych na obsługę różnych grup użytkowników, jako dodatkowa forma usług. Możliwości, które stwarza zorganizowanie przez bibliotekę wystawy sprawiają, że sięgają po nią wszystkie rodzaje księżnic – począwszy od niepozornych bibliotek szkolnych aż po największe na świecie instytucje” [17, s. 142] – taka forma prezentacji nie jest również obca instytucjom klasztornym, które postanowiły otworzyć się na kontakt ze środowiskiem zewnętrznym, jak ma to miejsce w przypadku opactwa Admont.

Po bogatej historii biblioteki oraz całego opactwa pozostało wiele przedmiotów, które znalazły swoje nowe zastosowanie w muzeach mieszczących się w kompleksie. Aktualnie działają takie trzy. Znajdują się w nich głównie przedmioty religijne, używane przez zakonników lub znajdujące się niegdyś w kościele. Z uwagi na wieloletnią tradycję klasztoru ich pochodzenie sięga nawet czasów sztuki romańskiej. Zabytkowe artefakty to jednak niejedynie warte uwagi eksponaty. W muzeach można oglądać również sztukę nowoczesną, a w Muzeum Historii Naturalnej przeglądać ciekawe przedmioty związane z przyrodą [zob. szerz. 12].

Na szczególną uwagę zasługuje Muzeum historii sztuki, które zostało otwarte w 1959 r. Od początku zyskało ono wielką popularność z uwagi na wysoką klasę prezentowanych zabytków. Jego wnętrza na przestrzeni lat były często przebudowywane, a ostatnia duża zmiana nastąpiła w 2023 r., kiedy to z uwagi na 950. rocznicę istnienia klasztoru przeniesiono je na parter i powiększono. Dzięki temu można oglądać dziś główną wystawę opowiadającą o losach klasztoru, w której pokazywane są w sposób chronologiczny najważniejsze zabytki. Na początku zwiedzający mogą podziwiać kolekcję Mayera – jest to zbiór, zachowanych w idealnym stanie, gotyckich rzeźb, obrazów, kielichów mszalnych oraz ornatów. Następnie prezentowane są przedmioty z późniejszych epok – od baroku, przez rokoko i klasycyzm, kończąc na XIX i XX w. Wystawa pokazuje ciągłość tradycji klasztoru, który rozwijał się i trwał przez wieki. Do najważniejszych eksponatów można zaliczyć gotycką rzeźbę *Madonny z Dzieciątkiem* (fot. 2) wybitnego austriackiego artysty Jakoba Kaschauera oraz obrazy Bartolomeo Altomonte. Zainteresowani mogą podziwiać te dzieła sztuki również dzięki opcji zwiedzania wirtualnego dostępną na stronie internetowej muzeum [zob. szerz. 8].

**Fotografia 2.** Rzeźba *Madonna z Dzieciątkiem*



**Źródło:** <https://harmony-photo.pl/2023/09/13/osmy-cud-swiata-biblioteka-w-admont/>.

Na drugim piętrze znajduje się Muzeum sztuki współczesnej, będące prawdziwym fenomenem, polegającym na połączeniu zabytkowych wnętrz ze sztuką najnowszą. Muzeum może poszczycić się ponad tysiącem prac około 180 artystów. Co ważne, władze muzeum promują w szczególny sposób lokalnych, austriackich twórców, udowadniając tym, że misją, którą jest promowanie miejscowej kultury, dalej budzi zainteresowanie mimo dostępu do wysokiej klasy zabytków.

Tematyka wystaw również dotyczy religii chrześcijańskiej, jednak interpretowanej w zaskakujący, nowy sposób. Ścieżka zwiedzania opiera się na trzech drogach: życie, śmierć i zmartwychwstanie. Wśród dzieł sztuki można podziwiać reinterpretacje znanych dzieł średniowiecznych, a w szczególności gotyckich, które w nowatorski sposób podejmują tematykę życia i śmierci, a często także motywy mesjańskie i maryjne. Dzięki temu odbiorca może być świadkiem pewnej ciągłości kulturowej, zaś po zwiedzeniu dolnej części budynku, przeżyć nawet swego rodzaju dysonans poznawczy, związany z nowatorskim podejściem do utartych w kulturze europejskiej tematów, przedstawionych odmiennie, nowatorsko. Wspomniana już Madonna Kaschauera „czuwa” nad całą wystawą, znajdując się w jej centralnym punkcie, przypominając o niekończących się wątkach i ciągłości kulturowej w Europie, która w niewątpliwy sposób od ponad tysiąca lat jest głęboko związana z chrześcijaństwem [zob. szerz. 4].

Ostatnie, najstarsze muzeum – Muzeum historii naturalnej – powstało w 1865 r. na fali zainteresowania przyrodą i rozwojem biologii jako nauki w drugiej połowie XIX w. Początkowo prowadził je ojciec Gabriel Strobl, który zebrał imponującą kolekcję owadów, składającą się z 252 tys. okazów. W muzeum istnieje specjalna wystawa poświęcona ojcu założycielowi, a owady zebrane przez niego do dzisiaj budzą podziw wśród znawców tematu. Szczególnie wartościowa jest kolekcja muchówek, nieustannie badanych jeszcze przez naukowców. W drugiej sali można podziwiać z kolei kolekcję woskowych owoców, zaś samo pomieszczenie, dzięki przemyślanej, zakrzywionej konstrukcji, przypomina kształtem właśnie owoc. Co ciekawe, znajduje się tam ponad 200 eksponatów, które pod względem formy i rozmiaru wierne odwzorowują rzeczywiste owoce. Pozostałe sale zawierają klasyczne dla tego typu muzeów ilustracje i opisy zwierząt trzech żywiołów – wody, ziemi i powietrza. Zamyśl twórców polegał na pokazaniu harmonii świata i równowagi całego ekosystemu [zob. szerz. 7].

Muzeum prowadzi współpracę z Parkiem Narodowym Gesause, co można zobaczyć w ramach wystawy poruszającej problematykę pobliskich gór. Władze muzeum działają z władzami parku na rzecz uświadamiania społeczeństwu problemu niszczenia środowiska naturalnego, które jest systematycznie poddawane destrukcyjnemu wpływowi człowieka. Przedstawiciele obu placówek wspólnie badają ekosystem gór i starają się zapobiegać dalszej degradacji terenów naturalnych.

## **Architektura biblioteki w Admont**

Mimo ciekawych ekspozycji muzealnych perłą opactwa jest biblioteka, która mieści się w jego wschodnim skrzydle. Składa się ona z trzech sal. Mierzy 70 metrów długości, 14 metrów szerokości i 11 metrów wysokości. Za projekt i nadzór nad powstawaniem biblio-

teki odpowiedzialny był architekt Josef Hueber. Inspirację przy projektowaniu sal czerpał z cesarskiej biblioteki dworskiej w Wiedniu (aktualnie Austriacka Biblioteka Narodowa, która ma swoją siedzibę w pałacu cesarskim Hofburg) [zob. szerz. 3].

Sala centralna z owalną kopułą łączy dwie sale skrzydłowe (fot. 3). Długość wszystkich trzech pomieszczeń odpowiada sklepieniu siedmiu kopuł. Biblioteka ma konstrukcję dwukondygnacyjną, z wbudowanymi sześćdziesięcioma oknami, z czego jedynie czterdzieści osiem oświetla sale. Pozostałe dwanaście zostało zasłoniętych przez regały z książkami. Cechuje ją odmienność od typowych XVIII-wiecznych obiektów tego typu. Przede wszystkim nietypowa jest jasność pomieszczenia, wpływająca na optyczne powiększenie przestrzeni. Zdecydowano się na białe regały, jasne kolory ścian i malowideł, a także elementy ze złotymi zdobieniami. Biblioteka wzorowana jest na styl rokoko, z podkreśleniem intelektualizmu oświeceniowego. Podłoga we wszystkich salach pokryta jest około 7 tys. marmurowych kamieni w kolorach: biały, szary i czerwony. Kamienie w kształcie rombów ułożone są w geometryczne wzory i tworzą różne struktury [3].

**Fotografia 3.** Wnętrze biblioteki. Sala centralna



**Źródło:** <https://stiftadmont.at/wp-content/uploads/Bibliothek-klein.jpg>.

Centralna sala biblioteki podtrzymywana jest przez 12 kolumn z czerwonego marmuru. Sufit zwieńczony jest kopułą, którą zdołał ozdobić siedem fresków autorstwa malarza barokowego Bartolomea Altomonte (fot. 4). Pracy nad malowidłami podjął się w wieku osiemdziesięciu lat, kończąc ją w letnich miesiącach 1776 r. Tematem cyklu fresków jest „intymny związek między religią a sztuką i naukami ścisłymi”. Fresk zdobiący centralną kopułę przedstawia zagadnienie objawienia. W centralnej części obrazu namalowana została siedząca na tronie upersonifikowana postać boskiej mądrości. Z lewej strony zobrażony został Mojżesz, będący przedstawicielem Starego Testamentu, zaś malowidło z prawej strony to personifikacja kościoła – kobieta

z tiarą, która ma symbolizować Nowe Przymierze. W dolnej partii obrazu znajdują się sylwetki czterech łacińskich przedstawicieli Ojców Kościoła [5].

**Fotografia 4.** Fresk z centralnej kopuły



**Źródło:** <https://pawelwronski.blog/2012/04/11/austria-styria-klasztorna-biblioteka-w-admont/>.

Pod centralną kopułą znajdują się cztery rzeźby autorstwa Josefa Stammela (fot. 5–8). Ustawione między kolumnami i regałami, tworzą kwadrat. Dzięki temu osoba stojąca w jego centrum znajduje się symbolicznie pośrodku „czterech ostatnich rzeczy”. Rzeźby przedstawiają bowiem śmierć, zmartwychwstanie, piekło i niebo. Takie rozmieszczenie postaci odzwierciedla charakterystyczne dla twórców późnego baroku podejmowanie tematów sądu boskiego i nieuchronności śmierci [10].

**Fotografia 5.** Rzeźba symbolizująca śmierć (sala centralna)



**Źródło:** <https://stiftadmont.at/wp-content/uploads/Bibliothek4LETZTE2-817x1024.jpg>.

**Fotografia 6.** Rzeźba symbolizująca zmartwychwstanie (sala centralna)



**Źródło:** <https://stiftadmонт.at/wp-content/uploads/Bibliothek-4LETZTE1-R-814x1024.webp>.

**Fotografia 7.** Rzeźba symbolizująca piekło (sala centralna)



**Źródło:** <https://stiftadmонт.at/wp-content/uploads/Die-Stiftsbibliothek-b-3-818x1024.jpg>.

**Fotografia 8.** Rzeźba symbolizująca niebo (sala centralna)



**Źródło:** <https://stiftadmont.at/wp-content/uploads/Bibliothek-4LETZTE3-R-808x1024.webp>.

Wzdłuż ścian bocznych sal biegnie galeria i mnożą się dwukondygnacyjne regały wypełnione książkami, tym samym podkreślając jej wielkość i przestronność. W czterech narożnikach skrzydłowych pomieszczeń ukryto za szafami spiralne schody prowadzące na galerię, która znajduje się na piętrze. Od centralnej kopuły odbiegają po trzy mniejsze w stronę północną i kolejne trzy w stronę południową. Wszystkie sześć kopuł zdobionych jest freskami symbolizującymi konkretne nauki i sztuki. Od strony południowej pierwszy fresk ilustruje sztukę. Świadczy o tym ukazany Apollo (bóg poezji i światła), a także alegorycznie przedstawione kobiety jako inne dziedziny sztuki. Drugi fresk obrazuje lekarza z laską Asklepiosa, co nawiązuje do tematyki nauk przyrodniczych [3; 5] (fot. 9).

**Fotografia 9.** Fresk przedstawiający nauki przyrodnicze



**Źródło:** [https://harmony-photo.pl/wp-content/uploads/2023/09/2-DSC\\_8826-1-1536x1025.jpg](https://harmony-photo.pl/wp-content/uploads/2023/09/2-DSC_8826-1-1536x1025.jpg).

Kolejny, trzeci fresk z południowej strony, poprzez przedstawienie kobiety ze słońcem na piersi, odnosi się do teologii i religii. Jest to bowiem personifikacja teologii. Dalej widnieje także gołębica i trzy kobiety utożsamione z trzema cnotami, którymi są: wiara, nadzieja i miłość. Następne malowidło to fresk w centralnej kopule. Piąty, kolejny fresk, znajduje się już w północnym skrzydle. Przedstawia w alegoryczny sposób prawo duchowne i świeckie, co dodatkowo akcentuje waga, będąca symbolem sprawiedliwości. Przedostatni fresk obrazujący badania historyczne ukazuje nieuporządkowane książki, będące symbolem upływającego czasu. Siódme i ostatnie malowidło, znajdujące się na skrajnej kopule północnego skrzydła, określane jest mianem przebudzenia ducha. Bogini świtu – Aurora znajduje się w centrum, a całość jest jakby rozświetlana przez pochodnię [5].

Wnętrze biblioteki ozdabia więcej rzeźb niż wspomniane wcześniej „cztery ostatnie rzeczy”. Josef Stammel jest autorem szesnastu rzeźb i dwóch dużych płaskorzeźb. W większości zostały one wykonane z drewna lipowego. Dwie duże płaskorzeźby znajdują się na węższych ścianach galerii bocznych pomieszczeń biblioteki. Na południowej ścianie widnieje *Sąd Salomona*. Płaskorzeźbę przedstawiającą starotestamentową scenę budują cztery postacie: Mojżesz, Elias, Piotr i Paweł. Północna płaskorzeźba przedstawia z kolei scenę z Nowego Testamentu – *Jezusa nauczającego w świątyni*. Na niej umieszczone są sylwetki czterech ewangelistów: Łukasza, Jana, Mateusza i Marka [10].

## Zbiory biblioteki w Admont

Jak mówi stara maksyma: „Klasztor bez biblioteki jest jak twierdza bez zbrojowni” [11]. Zgodnie z tym założeniem powstała przepiękna benedyktyńska biblioteka w Admont, która posiada największy na świecie księgozbiór benedyktyński i jest także największą na świecie biblioteką w obiekcie sakralnym [14]. Jej imponujące zbiory książek liczą obecnie około 200 tys. tomów, w tym 530 inkunabułów i ponad 1400 rękopisów (najstarsze pochodzą z VIII w.) [13]. Warto wspomnieć, że znajdują się w niej nieocenione manuskrypty biblijne, olbrzymia *Biblia* pochodząca z około 1070 r. czy przepiękna ewangelia z licznymi iluminacjami.

Opactwo w Admont bardzo wcześnie, bo już w połowie XII w., zaczęło prowadzić swoje niezależne skryptorium – miejsce, w którym tworzone liczne książki przeznaczone dla samego klasztoru, ale również dla innych wspólnot zakonnych. Dzięki powstaniu owej przestrzeni zbiory biblioteki zasiły nowe lektury. Do rozbudowy księgozbioru przyczynił się także światły opat Engelbert około 1300 r., bowiem jego dzieła znacznie powiększyły księgozbiór w Admont. Jednak prawdziwy przełom nastąpił w erze powstania prasy drukarskiej – to wtedy zaobserwowano największy wzrost liczby książek w kolekcji biblioteki. Szacuje się, że pod koniec XVI w. znajdowało się w niej ponad 3 tys. lektur, które były efektem nowego wynalazku.

Zważając na religijny charakter biblioteki w Admont, ciekawym aspektem jest to, że już w XII w. stała się ona swoistą „Bibliotheca universalis”. Jej zbiory nie ograniczały się

tylko do dzieł teologicznych, choć z pewnością różne wydania *Biblii* stanowiły dużą część księgozbioru. W kolekcji można było znaleźć najważniejsze książki z różnych dziedzin – lektury z obszaru prawa, przyrody, a nawet rozmaite pisma z okresu starożytności (które choć nie były pisane w dziejach pobożności, to jednak znalazło się dla nich miejsce na półkach). Z każdym kolejnym wiekiem książki z różnych dziedzin coraz liczniej uzupełniały regały biblioteki benedyktyńskiej. Już w XVIII w. zbiory podzielono na trzy duże sekcje i zaczęto wyodrębniać różne tematycznie opracowania. Następnie pogrupowano je na dzieła teologiczne (*Biblia*, prawo kanoniczne, kazania, historia tworzenia się wspólnot katolickich, w tym kościoła, doktryna) oraz na poszczególne dziedziny wiedzy (nauki ścisłe, historia ludzkości, medycyna, prawo, literatura klasyczna, teksty źródłowe).

Aktualnie w bibliotece w Admont można odnaleźć wiele już wymienionych dzieł starożytnych i religijnych, ale także pozycje bardziej nowoczesne z punktu widzenia współczesnego czytelnika. W centralnej części znajdują się najcenniejsze zbiory teologiczne (fot. 10), w północnym skrzydle pozostałe dzieła z tego obszaru, a w południowym – materiały reprezentujące nauki świeckie [zob. szerz. 11].

**Fotografia 10.** Zbiory biblioteki w sali centralnej



**Źródło:** <https://pomyslynawyprawy.pl/biblioteka-w-admont-austria/>.

Dzięki cyfryzacji istnieje możliwość obejrzenia zbiorów benedyktyńskiej biblioteki przez Internet. Jest to możliwe za pośrednictwem strony Stift Admont. Odnajdziemy na niej odnośnik do strony manuscripta.at, która pozwala wyszukać różne kategorie obiektów (inkunabuły, książki drukowane, rękopisy etc.) [zob. szerz. 11]. I tak na przykład cyfrowa baza średniowiecznych manuskryptów to świetna opcja dla historyków, naukowców czy nawet zwykłych czytelników, których interesuje tak specyficzny obszar.

Zbiory biblioteki benedyktyńskiej to jednak coś więcej niż tylko stare księgi – to prawdziwy skarb kultury i dowód na to, jak przez wieki dbano o rozwój wiedzy, duchowości

i sztuki w Europie. Znaleźć w niej można wiele cymeliów: od rękopisów ze średniowiecza, przez stare druki, aż po nowsze teksty z dziedziny teologii, filozofii czy pozostałych nauk. To pokazuje, jak ogromny wysiłek wkładali mnisi w zbieranie, przepisywanie i chronienie tego, co ważne – ksiąg stanowiących bramę do wiedzy i dziedzictwa kulturowego. Dziś, dzięki udostępnieniu zbiorów, mogą z nich korzystać nie tylko naukowcy, ale i zwykli czytelnicy. Biblioteka wciąż spełnia swoją misję: łączy to, co było, z tym, co jest, i inspiruje to, co dopiero przed nami.

## Podsumowanie

Zasygnalizowane w artykule zagadnienia pokazują, że biblioteka benedyktyńska w Admont niewątpliwie może być uznawana za „ósmą cud świata”. Zarówno jej bogata historia, wyjątkowa architektura, cenne wystawy i zbiory biblioteczne świadczą o wartości tego miejsca, zaś klimat biblioteki stanowi o jej popularności wśród odwiedzających i czytelników. Zarządzanie opactwem, jego współpraca z innym lokalnymi organizacjami oraz reklama biblioteki poprzez wirtualne narzędzia mogą stanowić wzór dla innych instytucji kultury. Odwołując się do tytułu jednej z książek na temat nowoczesnych form działalności bibliotek – placówka w Admont działa kompetentnie, mobilnie i interaktywnie, umiejętnie dostosowując się przez wieki do nowych realiów i oczekiwań czytelników, zaś jej fizyczna przestrzeń stanowi dodatkowy atut, który przyciąga co roku licznych odwiedzających [16; 15]. Jak pisze Elżbieta Barbara Zybert w jednej ze swoich prac: „biblioteki jako instytucje powinny dążyć do kształtowania u siebie wzorów kultury adaptacji” [18, s. 18]. Biblioteka w Admont niewątpliwie stara się taki model realizować pomimo swojego specyficznego charakteru, powinności, które przed nią stoją i szeregu ograniczeń narzuconych przez lata tradycji.

## Bibliografia

1. Admont Abbey Library. In *Wikipedia, the free encyclopedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Admont\\_Abbey\\_Library](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Admont_Abbey_Library). Stan z dnia 12.06.2025.
2. Admont Abbey. In *Wikipedia, wolna encyklopedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Admont\\_Abbey](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Admont_Abbey). Stan z dnia 12.06.2025.
3. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Architektura biblioteki klasztornej w Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/architektura/>. Stan z dnia 12.06.2025.
4. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Aspekty kolekcji sztuki współczesnej* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/aktualne-wystawy/sztuka-wspolczesna-w-starych-murach/>. Stan z dnia 12.06.2025.
5. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Freski w bibliotece klasztornej w Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/freski/>. Stan z dnia 12.06.2025.
6. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Kultura i turystyka* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/o-bibliotece-opactwa/>. Stan z dnia 12.06.2025.

7. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Muzeum Historii Naturalnej w opactwie Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/muzeum/muzeum-historii-naturalnej/>. Stan z dnia 12.06.2025.
8. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Nowa prezentacja skarbów sztuki Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [https://stiftadmont.at/pl/aktualne-wystawy/nowo-zaprezentowane-skarby-sztuki-admont/?fbclid=IwY2xjawK3ihFleHRuA2FlbQIxMAABHizUnBPBjbX0p8rzn3IZ2P\\_0ZvZ-REsqU-uXBI-4IryX10\\_1fRPiCLiFs6FC\\_\\_aem\\_7Glee3PWLWphN0Tc4m1tmA](https://stiftadmont.at/pl/aktualne-wystawy/nowo-zaprezentowane-skarby-sztuki-admont/?fbclid=IwY2xjawK3ihFleHRuA2FlbQIxMAABHizUnBPBjbX0p8rzn3IZ2P_0ZvZ-REsqU-uXBI-4IryX10_1fRPiCLiFs6FC__aem_7Glee3PWLWphN0Tc4m1tmA). Stan z dnia 12.06.2025.
9. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Renowacja biblioteki klasztornej w Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/przywrocenie/>. Stan z dnia 12.06.2025.
10. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Rzeźby i płaskorzeźby w bibliotece klasztoru Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/rzezby-i-plaskorzezby/>. Stan z dnia 12.06.2025.
11. BENEDIKTINERSTIFT ADMONT. *Zbiory biblioteczne* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://stiftadmont.at/pl/zbiory-biblioteczne/>. Stan z dnia 12.06.2025.
12. ŁACINA Renata. *Biblioteka w Admont – Ósmy cud świata* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <https://harmony-photo.pl/2023/09/13/osmy-cud-swiate-biblioteka-w-admont/>. Stan z dnia 12.06.2025.
13. PATYNOWSKA Maria. *Benedyktynska biblioteka w Admont* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: [https://www.frona.pl/a/benedyktynska-biblioteka-w-admont,7329.html#google\\_vignette](https://www.frona.pl/a/benedyktynska-biblioteka-w-admont,7329.html#google_vignette). Stan z dnia 12.06.2025.
14. WEISS Samanta. *Zabytkowa biblioteka w opactwie Admont jest chroniona przez Loxone* [Dokument elektroniczny]. 2023. Tryb dostępu: <https://www.loxone.com/plpl/blog/zabytkowa-biblioteka-loxone/>. Stan z dnia 12.06.2025.
15. WOJCIECHOWSKA Maja (red.). *Fizyczna przestrzeń biblioteki*. Bydgoszcz: Oficyna Wydawnicza Edward Mitek, 2013. ISBN 978-83-64335-00-6.
16. WOJCIECHOWSKA Maja, CYRKLAFF-GORCZYCA Magdalena. *Mobilnie, interaktywnie, kompetentnie. Usługi, media i technologie informacyjno-komunikacyjne w nowoczesnej bibliotece*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP, 2019. ISBN 978-83-65741-42-4.
17. WOJCIECHOWSKA Maja. Usługi wystawiennicze jako dodatkowa oferta biblioteczna. Przykład The Polonsky Exhibition of The New York Public Library's Treasures Biblioteki Publicznej w Nowym Jorku. *Zarządzanie Biblioteką*. 2024, nr 1, s. 141–165. ISSN 2081-1004.
18. ZYBERT Elżbieta Barbara. *Kultura organizacyjna w bibliotekach: nowe i stare idee w zarządzaniu biblioteką*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2004. ISBN 83-89316-21-8.